

GMINA MILEJÓW

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe

**dla studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów**

Miejów, 2007

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów

Opracowanie zostało wykonane na zlecenie Wójta Gminy Milejów. Podstawę formalną opracowania stanowi umowa zawarta pomiędzy Wójtem Gminy Milejów a INPLUS Doradztwo Inwestycyjne.

Opracowanie wykonał zespół w składzie:

mgr inż. Arkadiusz Świder

mgr inż. Piotr Gromelski

mgr Łukasz Złakowski

pod nadzorem głównego projektanta mgr inż. arch. Mariana Koplińskiego.

Wykonanie opracowania:

D O R A D Z T W O
I N W E S T Y C Y J N E

INPLUS Doradztwo Inwestycyjne
10-686 Olsztyn
ul. Wilczyńskiego 25e/220
biuro@inplus.pl
www.inplus.pl

Spis treści:

Cel opracowania	5
Położenie, powierzchnia i ogólna charakterystyka gminy	5
Rozpoznanie i charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska	6
Poszczególne elementy przyrodnicze, dotychczasowe zmiany w środowisku	6
Gleby	6
Systematyka typów i podtypów gleb	6
Klasyfikacja bonitacyjna gleb	7
Struktura użytkowania gruntów w gminie Milejów	8
Podział gleb ze względu na ich przydatność rolniczą	9
Szata roślinna	10
Świat zwierzęcy	11
Wody powierzchniowe	12
Wody podziemne	12
Klimat	14
Kopaliny	15
Struktura przyrodnicza obszaru, w tym różnorodność przyrodnicza	15
Geomorfologia	15
Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem	17
Zasoby przyrodnicze i walory przyrodnicze oraz ich ochrona prawna	18
Obszary objęte prawną ochroną	18
Pomniki przyrody	21
Jakość i ocena środowiska naturalnego oraz jego zagrożenia i możliwości ich ograniczania	23
Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska	26
Ocena odporności środowiska na degradację	26
Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych	26
Ocena stanu zachowania walorów krajobrazowych	27
Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi oraz wstępna prognoza dalszych zmian zachodzących w środowisku	28
Określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno przestrzennej	29
Ocena przydatności środowiska określająca możliwości rozwoju	31
Spis tabel:	35
Literatura:	36
Załączniki:	37

Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest rozpoznanie i charakterystyka funkcjonowania środowiska przyrodniczego dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów. Ponadto opracowanie to ma celu przeprowadzenie waloryzacji gminy pod kątem przyrodniczych predyspozycji do kształtowania kierunków rozwoju.

Opracowanie jest wykonane w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. 2001 r. Nr 62 poz. 627) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. 2002 r. Nr 155 poz. 1298).

Podstawę merytoryczną przedmiotowego opracowania stanowią:

- a) materiały źródłowe, w tym różnego rodzaju opracowania dotyczące środowiska, zagospodarowania terenu, fizjografii, a także mapy i rysunki;
- b) wizja lokalna, przeprowadzona w lipcu 2005 r.

Położenie, powierzchnia i ogólna charakterystyka gminy

Gmina Milejów położona jest w powiecie łęczyńskim w centralnej części województwa lubelskiego, na krawędzi Wyżyny Lubelskiej, w rejonie Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Milejów znajduje się w odległości 35 km od Lublina i 12 km od Łęcznej. Gmina graniczy od strony północnej z gminą Puchaczów oraz z miastem i gminą Łęczna, od strony zachodniej z gminą Mełgiew, natomiast od południowej z gminami Piaski i Trawniki, a od strony wschodniej z gminą Siedliszcze.

Gmina Milejów zajmuje powierzchnię 115,7 km². Jest jedną z 213 gmin województwa lubelskiego i jedną z 6 gmin powiatu łęczyńskiego.

Rozpoznanie i charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska

Poszczególne elementy przyrodnicze, dotychczasowe zmiany w środowisku

Gleby

Pokrywa glebowa gminy jest zróżnicowana pod względem typów i klas bonitacyjnych. Wynika to przede wszystkim ze zróżnicowania litologicznego skał podłoża, zmienności lokalnych warunków hydrologicznych i hydrobiologicznych.

Systematyka typów i podtypów gleb

Na terenie gminy można wyróżnić następujące typy i podtypy gleb:

- Gleby płowe – ok. 25% powierzchni użytków rolnych gminy, wykształcone przeważnie z utworów lessowych całkowitych i niecałkowitych, podścielonych piaskiem słabo gliniastym, gliną bądź skałą wapienną, występują w małych oraz większych konturach rozrzuconych na terenie całej gminy.
- Gleby brunatne właściwe – ok. 11% powierzchni użytków rolnych, wykształcone z utworów lessowych zwykłych i ilastych całkowitych i niecałkowitych podścielonych piaskami, gliną lub na skale wapiennej, występują w mniejszych i większych konturach rozmieszczonych w zachodniej części gminy.
- Gleby brunatne wylugowane (wraz z brunatnymi kwaśnymi) – ok. 29% powierzchni użytków rolnych gminy, wykształcone z utworów lessowych niecałkowitych podścielonych piaskami lub skałą wapienną. Część z nich wytworzyła się z głębokich piasków gliniastych zalegających na piasku luźnym lub glinie lekkiej, gleby brunatne sąsiadują z płowymi

i stanowią niespełna 66% powierzchni użytków rolnych gminy.

- Czarne ziemie właściwe i zdegradowane – ok. 8% powierzchni użytków rolnych, wykształcone z głębokich niecałkowitych piasków gliniastych, glin pylastych bądź pyłów podścielonych piaskiem lub skałą wapienną. Występują głównie w obniżeniach terenu w zachodniej części oraz na niewielkich powierzchniach we wschodniej części gminy.
- Mady – ok. 14% powierzchni użytków rolnych gminy, wykształcone z osadów aluwialnych pływowych zwykłych i ilastych jak również z ze średnio głębokich piasków gliniastych z piaskiem luźnym w podłożu. Występują w dolinie Wieprza i jego dopływów (często tereny zalewowe).
- Gleby torfowe – ok. 9% powierzchni użytków rolnych gminy, wykształcone na niskich i dolinowych torfach. Występują w wąskich konturach wzdłuż lessowej krawędzi jak również w większych konturach we wschodniej części doliny Wieprza.
- Gleby murszowo – mineralne – ok. 2% powierzchni użytków rolnych gminy, wykształcone z płytkich torfów podścielonych piaskiem luźnym.
- Gleby mułowo – torfowe – ok. 0,2% powierzchni użytków rolnych gminy, występują na styku gleb torfowych z glebami aluwialnymi.
- Gleby glejowe – ok. 0,3% powierzchni użytków rolnych gminy, występują w niewielkich konturach głównie w obniżeniach z wysokim poziomem wód gruntowych.

Klasyfikacja bonitacyjna gleb

Gleby zachodniej części gminy należą do najlepszych w całym powiecie Łęczyńskim. Dominują tu gleby płowe (pseudobielicowe) i brunatne utworzone na lessach i zwietrzelinach kredowych. Są to przeważnie gleby gruntów ornych II i III klasy bonitacyjnej. We wschodniej części gminy występuje mozaika różnych typów gleb, wśród których wyróżniają się gleby łąk i pastwisk, wytworzone na gruntach organicznych. Na gruntach ornych

występują przede wszystkim gleby brunatne i pseudobielicowe utworzone na piaskach i piaskach gliniastych. W większości należą one do IV, V i VI klasy bonitacyjnej.

Struktura użytkowania gruntów w gminie Milejów

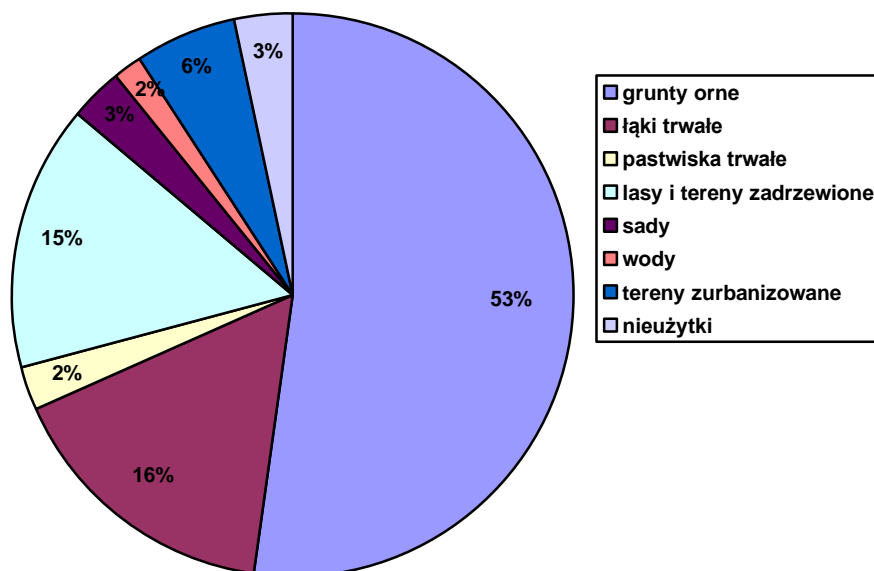
Tab.1 Użytkowanie terenu w gminie Milejów (w ha)

Rodzaj użytku	Grunty rolne					Las y	Tereny zurbanizowane	Wod y	Nieużytki	
	ogółem	grunty orne	łąki trwałe	pastwiska trwałe	sady					
Powierzchnia	8532	6037	1881	268	346	1788	692	178	376	
Razem										11566

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łęcznej, rok 2004

Procentowy rozkład form użytkowania terenu na obszarze gminy Milejów został przedstawiony na poniższym wykresie.

Użytkowanie gruntów w gminie Milejów

Podział gleb ze względu na ich przydatność rolniczą

Kompleksy przydatności rolniczej gleb w skali gminy przedstawiają się w następujący sposób:

- Kompleksy gleb użytków ornyczych – przeważającymi kompleksami są: pszenno-dobry, (występuje w zachodniej części gminy) oraz żytni-dobry. Zajmują one łącznie ok. 35% powierzchni gminy;
- Kompleksy trwałych użytków zielonych – dominującymi kompleksami są: użytki zielone dobre i bardzo dobre oraz użytki zielone średniej jakości. Pierwsze występują w centralnej części gminy (pas doliny Wieprza) i zajmują ok. 20% powierzchni gminy. Drugie natomiast zajmują ok. 17% obszaru i występują głównie w części południowo-wschodniej gminy.
- Lasy – zlokalizowane w centralnej części gminy (prawy brzeg Wieprza) to ok. 15% powierzchni gminy.

Gleby gminy Milejów są w niewielkim stopniu podatne na erozję wodną. Zagrożenie gruntów rolnych erozją wyznaczają gleby lessowe lessowate, które są silnie podatne na splukiwanie powierzchniowe oraz gleby rędzinowe silnie podatne na splukiwanie.

Zagrożenie erozją silną i umiarkowaną praktycznie nie występuje na terenie gminy (obejmuje ok. 0,5% gruntów rolnych). Natomiast 70% powierzchni gruntów rolnych jest pod wpływem występowania erozji słabej, nie mającej dużego znaczenia na wykorzystanie rolnicze i sposób użytkowania tych gruntów. Gleby objęte erozją słabą nie wymagają zabiegów przeciwoerozyjnych, a straty zmywania gleby z poziomu orno-próchniczego są łatwo wyrównywane przez zabiegi uprawowe.

Szata roślinna

Szata roślinna gminy Milejów charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem, stanowiącymi o walorach środowiska przyrodniczego w centralnej części gminy. Wzdłuż doliny rzeki Wieprz ustanowiono Nadwieprzański Park Krajobrazowy, który wraz z otuliną zajmuje około 57% powierzchni gminy. Występują tu skrajne typy siedlisk od wilgotnych torfowisk i łągów do suchych, stepowych zbiorowisk ciepłolubnych z udziałem rzadkich gatunków storczyków.

Na terenie Parku znajdują się liczne lasy siedlisk mokrych i wilgotnych. Charakterystyczne dla tego obszaru czyli dla terenów podmokłych położonych nad Wieprzem są lasy łągowe. W lasach tych odznacza się wyraźnie piętrowość: runo (pokrzywa zwyczajna, jasnota biała, jaskier kosmaty, podagrycznik, ziarnopłon, bluszcz kurdybanek, kulik zwisły, jeżyna popielica, trawy, siewki drzew i krzewów) podszyt (bez czarna, trzmielina, kruszyna, czeremchę, kalina koralowa, porzeczka czarna, chmiel) oraz wysokie drzewa (olszyna czarna, sosna zwyczajna, wierzba, brzoza, jesion). Poza lasami łągowymi na terenie tym występują również lasy mieszane i bory świeże.

Znaczna powierzchnia Narodowego Parku Krajobrazowego, głównie w dolinie Wieprza, zajęta jest przez łąki i pastwiska. Tereny te obfitują w gatunki traw wieloletnich takich jak: tymotka łąkowa, kupkówka pospolita, rajgras wyniosły i wiechlina łąkowa. Spotyka się tu również rośliny zielone takie jak rzeżucha łąkowa, firletka poszarpana, przytulia żółta, ostrożeń łąkowy, kozłek lekarski, rdest wężownik, złocień właściwy, krwiściąg lekarski, bodziszek łąkowy, jaskier ostry, mniszek lekarski oraz wiele innych.

Ponadto w części zachodniej występują skupiska leśne. W porównaniu do powierzchni Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowe uznać należy je za niewielkie enklawy. Zaliczyć do nich można „Las Dębowy” na południe od wsi Cyganka, las na południowy wschód od wsi Zalesie oraz las na południowy zachód od wsi Cyganka, przy granicy z gminą Piaski.

Teren gminy obfituje w wiele gatunków roślin wodnych. Występują one w rzekach, ciekach wodnych, rowach melioracyjnych oraz starorzeczach. Wśród cennych przyrodniczo gatunków dominują rzęsa, spirodela, moczarka kanadyjska, rdestnica pływająca, rogatka sztywnego i włóczyk okółkowy.

Świat zwierzęcy

Obszar gminy Milejów charakteryzuje się dużą różnorodnością gatunków dziko występujących zwierząt. Głównym skupiskiem zwierząt chronionych jest Nadwieprzański Park Krajobrazowy, w szczególności środkowa i południowa część. W tym rejonie na podkreślenie zasługują liczne kolonie jaskółki brzegówki. Występuje tu również zimorodek, derkacz, strumieniówka, spotykane są również gniazda remiza. W tej części doliny na rozległych łąkach, szczególnie po prawej stronie rzeki zanotowano występowanie 10 gatunków motyli wymagających zabezpieczenia i ochrony w tym paź królowej objęty ochroną gatunkową oraz 6 gatunków trzmieli. Zwiększenie liczby gatunków występujących na małym terenie, a w obrębie gatunków zwiększenie liczby osobników zanotowano na dwu punktach w pobliżu Klarowa i Łańcuchowa.

Pozostała południowa część doliny w górę rzeki Wieprz stanowi uboższy wariant pod względem składu gatunkowego i liczebności fauny.

W obrębie NPK naprzeciw Milejowa ochroną został objęty zespół leśny Jurna Góra, zróżnicowany pod względem środowiskowym jak i gatunkowym. Pod względem bogactwa gatunkowego nie odbiega od lasów w najbliższych okolicach. Z interesujących gatunków spotykano tu kretogłowa, trznadla - ortolana, lerkę, jastrzębia, kurka i myszołowa.

Od strony wschodniej do lasu będącego jeszcze w granicach Parku przylega otulina, której południowa część obejmuje bardzo cenne pod względem faunistycznym łąki w rejonie Zgniłej Strugi i Białki i Wólki Bieleckiej. W tym urozmaiconym środowisku, poprzetekany torfiankami, oczkami wodnymi, licznymi zadrzewieniami i krzewami z łąkami i wąskimi pasmami pól stwierdzono obecność największej liczby gatunków wymagających ochrony z terenu całej gminy. Wśród płazów i gadów wykazano obecność kumaka, ropuchy szarej, paskówki, rzekotki i padalca, a w zadrzewieniach jaszczurki zwinki. Ptaki reprezentuje błotniak stawowy, rybitwa czarna, remiz,

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów

brodziec piskliwy i krwawodzioby, liczne gatunki kaczek i ptaki związane z trzcinami i zaroślami nadwodnymi. Na niewielkich stosunkowo i otwartych przestrzeniach spotykano 12 gatunków motyli ginących z chronionym paziem królowej i rzadkimi paziem żeglarem i mieniakiem tęczowcem. Stwierdzono również występowanie 9 gatunków trzmieli.

Zachodnia część gminy, wyżej położona, jest intensywnie użytkowana przez człowieka, szczególnie wzdłuż drogi Trawniki – Jaszczów – Milejów i dalej na północ. Niemniej jednak i na tym obszarze intensywnie użytkowanym, na zachód od Milejowa w niewielkim obniżeniu ze zbiornikami wodnymi zanotowano obecność bąka, kokoszki, łabędzia niemego i rybitwy czarnej. Ponadto na terenie gminy zanotowano występowanie:

- ✓ Ptaki – bocian czarny, gacek wielkouchy, czajka, krusz szerokolistny.
- ✓ Ssaki (chomiki europejskie, bobry, rzęsorki, wydr, łasice, orzesznice, wiewiórki, jeże ryjówki aksamitne, nietoperze)

Wiele z występujących tu gatunków zwierząt objętych jest ochroną.

Wody powierzchniowe

Obszar całej gminy leży w dorzeczu Wieprza. Jest to główna rzeka przecinająca gminę na osi północ-południe. Jest to rzeka o dużym stopniu naturalności z silnie meandrującym korytem i licznymi starorzeczami. Wieprz wykształcił duże, wyraźne koryto z doliną o szerokości dochodzącej do 2 km. Na obszarze gminy do Wieprza uchodzi kilka niewielkich rzek: Białka, Mogielnica i Cyganka oraz innych krótkich cieków wodnych, które jednak nie posiadają istotnego znaczenia hydrologicznego.

W zachodniej części gminy występują małe zbiorniki wodne pochodzenia krasowego. Obecnie znajdują się w końcowej fazie eutrofizacji.

Wody podziemne

Gmina Milejów należy do dość zasobnych w wody podziemne. Są to wody dobrej jakości. Część gminy po wschodniej stronie doliny Wieprza

leży w obrębie GWZP 407 – Niecki Lubelskiej (Chełm-Zamość), natomiast część po zachodniej stronie doliny rzeki należy do obrębu GZWP 406 - Niecki Lubelskiej (Lublin). Cały omawiany obszar gminy znajduje się w podziemnej zlewni Wieprza.

Środowiskiem wód podziemnych głównego poziomu użytkowego są utwory kredowe oraz czwartorzędowe, których warstwy wodonośne pozostają generalnie w łączności hydrologicznej. Są to wody szczelinowo-porowe i porowe o zwierciadle napiętym lub swobodnym. Występują one na głębokości od ponad 20 metrów na Płaskowyżu Świdnickim do poniżej 5 m w dolinie Wieprza. Głównym elementem drenażu podziemnego jest dolina rzeki Wieprz. Lokalnie na obszarach zabagnionych uwidacznia się przewaga drenażu ewapotranspiracyjnego.

Studnie ujęć wodnych czerpią wodę przede wszystkim z utworów czwartorzędowych. Gmina leży w obszarze bilansowym Wieprz (symbol B11), a zasoby dyspozycyjne komunalnych ujęć wodnych wynoszą 135,7 m³/dobę.

Największymi poborcami wody w gminie Milejów są 2 ujęcia komunalne:

1. Ujęcie Wólka Łańcuchowska (159 600 m³ poboru wody w 2002r.) (??)
2. Ujęcie Jaszczów PKP o wydajności do 1043 m³/doba (147 000 m³ poboru wody w 2005r.)

oraz Zakład Fructo-Maj Sp. z o.o. ZPOW w Milejowie, którego średni roczny pobór wody w 2004 r. wyniósł 338 500 m³.

Istnieją ponadto jeszcze dwa ujęcia wody: W Białce (o wydajności do 720m³/doba oraz w Jaszczowie. Wykorzystanie wody z tych ujęć jest nieznaczne, ponieważ w Białce korzysta z ujęcia jedynie szkoła podstawowa, natomiast w Jaszczowie szpital.

Zasoby z ujęć komunalnych są wykorzystywane dla potrzeb mieszkańców, natomiast zakład produkcyjny Fructo-Maj Sp. z o.o. opiera swoją działalność przede wszystkim na przetwórstwie owoców i warzyw ze znaczącym udziałem wody w procesie produkcji.

Eksploracja zasobów głównego poziomu wodonośnego na terenie gminy nie powoduje znacznych zaburzeń naturalnych stosunków hydrologicznych.

Klimat

Pod względem klimatycznym obszar gminy Milejów należy do regionu klimatycznego wschodnio-małopolskiego i krainy klimatycznej chełmsko-podlaskiej. Charakteryzuje się on dość długą zimą, ale i lato jest równie długie i cieplejsze niż na pozostałym obszarze tej, południowo-wschodniej, części kraju. Natomiast pory jesienne i wiosenne są zazwyczaj krótsze. Częściej również występują duże wahania temperatur.

Na terenie gminy Milejów nie ma stacji ani posterunków meteorologicznych. Najbliższy znajduje się w Łęcznej, gdzie badana jest wielkość opadów atmosferycznych.

Średnia roczna temperatura obliczona na podstawie wieloletnich obserwacji meteorologicznych wynosi 7,3-7,4°C, średnia roczna temperatura stycznia to -4,1°C, natomiast najcieplejszego miesiąca - lipca 19,7°C. Roczna amplituda temperatury wynosiła 23,8°C. Na obszarach leśnych oraz w sąsiedztwie lasów wahania temperatur są mniejsze.

Średnia suma opadów wielolecia kształtowała się na poziomie 550 mm. Największa ilość opadów przypada na miesiące letnie – czerwiec i lipiec. Przede wszystkim występują opady krótkie ale intensywne. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 84 dni.

Największe zachmurzenie, podobnie jak na terenie całego województwa i kraju przypada na listopad i grudzień, a najbardziej pogodnymi miesiącami są czerwiec i wrzesień. Łączna ilość dni pogodnych na terenie obszaru objętego opracowaniem wynosi 44 dni w ciągu roku.

Na terenie gminy wiatry wieją przeważnie z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich. Najrzadziej natomiast wieje z północy i północnego wschodu. Siła 70% wszystkich wiatrów nie przekracza 2,1 m/s.

Czynnikiem determinującym prowadzenie działalności rolniczej na obszarze Gminy jest również długość okresu wegetacyjnego. Liczba dni ze średnią temperaturą powyżej 5°C waha się między 192 a 236, czyli średnio 214 dni okresu wegetacyjnego w roku. Średnia wieloletnia temperatura tego

okresu wynosiła 13,3°C, a przebieg opadów rozkłada się podobnie jak temperatury – wzrost do kulminacji lipcowej, następnie spadek.

W niektórych latach w okresie letnim opady są niższe powodując suszę glebową i fizjologiczną roślin, rzadziej hydrologiczną.

Kopaliny

Na terenie gminy znajdują się nieczynne już kopalnie kruszywa naturalnego (Jaszców Kolonia, Białka). Zlokalizowane były w zasięgu granic Parku Krajobrazowego na gruntach klas V i VI. W ostatniej czynnej kopalni wydobyte zaprzestano w 2002 roku, natomiast koncesja wygasła w grudniu 2004 r.

Tab. 2 Bilans zasobów kopalin w gminie Milejów /w tys. ton/

Nazwa złoża	Kopalina	Lokalizacja	Powierzchnia (m ²) / Zasoby wg stanu na 31.XII. 2002 r. (tys. ton)	Data wydania i ważność koncesji / stan zagospodarowania
Kolonia Jaszców VI	piasek	Jaszców-Kolonia	7 990 / 55	Wygasa / złożo zaniechane
Kolonia Jaszców II	piasek	Jaszców-Kolonia	- / -	Wygasa / złożo zaniechane
Kolonia Jaszców III	piasek	Jaszców-Kolonia	- / 63	Wygasa / złożo zaniechane
Łańcuchów	piasek	Łańcuchów	- /24	Wygasa / złożo zaniechane
Białka	piasek	Białka	- / 236	Wygasa / wyeksploatowane

Źródło: „Bilans zasobów kopalin w wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2002”, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2003

Struktura przyrodnicza obszaru, w tym różnorodność przyrodnicza

Geomorfologia

Gmina Milejów leży na terenie dwóch jednostek fizyczno-geograficznych, których granicę stanowi rzeka Wieprz dzieląca gminę na dwie

prawie równe części. Pierwszą z jednostek fizyczno-geograficznych, obejmującą zachodnią część gminy jest mezoregion Płaskowyżu Świdnickiego należący do Makroregionu Wyżyny Lubelskiej, natomiast druga – mezoregion Obniżenia Dorohuckiego będący częścią makroregionu Polesia Wołyńskiego obejmuje obszary położone po prawej stronie Wieprza.

Położenie gminy na dwóch jednostkach fizyczno-geograficznych powoduje, że rzeźba terenu jak i budowa geomorfologiczna jest zróżnicowana.

Stanowiące znaczną część gminy Obniżenie Dorohuckie stanowi mało urozmaicony obszar, o niewielkich deniwelacjach terenu sięgających kilka metrów, wzniesioną od około 175 do 185 m n.p.m. Charakterystycznymi elementami krajobrazu są rozległe, płytkie obniżenia terenu zajęte przez torfowiska i podmokłe łąki. Podłoże obszaru budują margle i kreda pisząca, nadbudowane cienką warstwą utworów czwartorzędowych w postaci mułków, piasków, torfów akumulacji rzecznej i jeziornej. Ponadto licznie występują formy krasu powierzchniowego, przede wszystkim leje krasowe i różnej wielkości zagłębienia bezodpływowe.

Elementem, który wyróżnia zachodnią część Obniżenia Dorohuckiego jest dolina rzeki Wieprz. Jest to bardzo cenny pod względem krajobrazowym obszar gminy Milejów. Szerokość doliny na terenie objętym opracowaniem wynosi od 1 do 1,5 km, a jej dno znajduje się na wysokości 162-164 m n.p.m. Dolina charakteryzuje się asymetrią zboczy (zbocze zachodnie jest wyższe i bardziej strome). Rzeka silnie meandruje tworząc starorzecza, szczególnie w północnej i południowej części gminy.

Drugą, podstawową jednostką determinującą rzeźbę terenu, jak również budowę geomorfologiczną jest Płaskowyż Świdnicki. Usytuowany jest na wysokości od 180 do ponad 195 m n.p.m. Jest to dość monotonna, falista powierzchnia denudacyjna ścinająca margle górnokredowe. W sąsiedztwie doliny Wieprza utwory kredy nadbudowane są lessami o miąższości 8 m. Tutaj rzeźba terenu jest bardziej urozmaicona.

Gmina Milejów charakteryzuje się również zróżnicowaną strukturą przyrodniczą obszaru. W zachodniej części występują niewielkie kompleksy

leśne oraz niewielkie zbiorniki wodne znajdujące się w końcowej fazie eutrofizacji. Środkową część gminy wypełnia dolina Wieprza, przez którą przepływa silnie meandrująca rzeka wraz z licznymi starorzeczami, na której prawym brzegu znajduje się duży kompleks leśny. Zarówno rzeka jak i kompleks przebiegają w układzie południkowym. We wschodniej części natomiast znajdują się rozległe obniżenia terenu zajęte przez torfowiska i podmokłe łąki.

Różnorodność form przyrodniczych wzbogacają występujące tu liczne gatunki świata roślinnego i zwierzęcego.

Powiązania przyrodnicze obszaru z jego szerszym otoczeniem

Nadwieprzański Park Krajobrazowy swoim zasięgiem obejmuje łącznie cztery gminy: Milejów, Łęczna, Puchaczów, Trawniki. Park ten należy do Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych. Ponadto na terenie gminy Milejów znajduje się obszar będący częścią ekologicznego systemu Sieci Natura 2000. Obejmuje on fragment Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego i oznaczony jest jako: Dolina Środkowego Wieprza (symbol PLH060005). Jego powierzchnia obejmuje dwie gminy: Milejów i Łęczna.

Na obszarze Natura 2000 Dolina Środkowego Wieprza wyróżniono kilka typów siedlisk. Są to: starorzecza i inne naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, murawy kserotermiczne, niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, torfowiska alkaliczne, lasy lęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe. Największy areał zajmują łąki ekstensywnie użytkowane oraz torfowiska alkaliczne.

Ze względu na duże znaczenie przyrodnicze oraz różnorodność ekologiczną doliny rzeki Wieprz przez gminę Milejów przebiega ponadto korytarz ekologiczny Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-POLSKA o znaczeniu krajowym. Korytarz ten jest oznaczony symbolem 65k i jest jednym z 72 tego typu korytarzy na terenie Polski. Sieć ECONET-POLSKA działa w ramach Programu Europejskiego Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody.

Zasoby przyrodnicze i walory przyrodnicze oraz ich ochrona prawna

Obszary objęte prawną ochroną

Na terenie gminy Milejów znajduje się część Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego. Obejmuje on środkową część gminy, czyli koryto i dolinę rzeki Wieprz. Park Krajobrazowy został utworzony w 1990 roku Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie (Uchwała nr XI/56/90 z dnia 26 lutego 1990r.), a jego istnienie potwierdzono Rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego z 23 marca 2005 r., zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r.

Nadwieprzański Park Krajobrazowy utworzono dla atrakcyjnej przyrodniczo i krajobrazowo doliny środkowego biegu rzeki Wieprz. Najcenniejsze przyrodniczo są meandrujące koryto rzeki, starorzecza, łągi, torfowiska niskie oraz murawy kserotermiczne rozwijające się na stromych nasłonecznionych zboczach.

Park ma powierzchnię 6261 ha, a jego otulina jest prawie dwukrotnie większa i wynosi 11 185 ha. Najwyższy odsetek powierzchni zajmują lasy - 41,7%, a następnie grunty orne - 28,5%, łąki i pastwiska zajmują ok. 28% oraz wody 4%. Na obszar parku rzeka Wieprz wkracza na 125 kilometrów swojego biegu niosąc wody z Roztocza i Wyżyny Lubelskiej. W pobliżu Łańcuchowa rzeka wchodzi w tzw. przełom łączyński. Długość parku wynosi ok. 25 km, a szerokość jest zmienna i waha się od 250 m. do 3 km.

Obszary leśne położone na terenie parku porośnięte są przede wszystkim mieszanymi drzewostanami grądowymi, buczynami oraz świetlistymi dąbrowami.

W rozporządzeniu nr 2 wojewody lubelskiego z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego określa się następujące zakazy obowiązujące w Parku:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;

- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpiecznego ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczaniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej wodnej lub rybackiej;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcenia zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Normy prawne, określające wyżej wymienione warunki gospodarowania na terenie Parku Krajobrazowego, są zgodne z art. 17 ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r.

Do czasu ustanowienia planu ochrony Parku projekt zadań ochronnych sporządza organ sprawujący nadzór nad nim. Zgodnie z ustawą jest minister właściwy do spraw środowiska.

W przeważającej części (80,7%) tereny należące do Sieci NATURA 2000 pokrywają się z obszarem Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego. w ramach programu wyróżniono dwa obszary podlegające ochronie.

Objęcie ochroną tych obszarów ma na celu zachowanie muraw kserotermicznych z zagrożonymi gatunkami roślin naczyniowych oraz siedlisk podmokłych i okresowo podtapianych łąk. Zidentyfikowano tu 6 rodzajów siedlisk oraz 11 gatunków zwierząt z czego 7 z nich to bezkręgowce. Na terenie tym znajduje się również jedyne w Polsce stanowisko gdzie reintrodukowano *Primula vulgaris* (pierwiosnek pospolity).

Pierwszy obszar zasięgiem obejmuje fragment doliny Wieprza (Kompleks "Ciechanki") - w rejonie ujścia do niej rzek Białki i Mogielnicy. Koryto rzeki Wieprz zachowało w tym miejscu swój naturalny, silnie meandrujący charakter. Towarzyszą mu liczne starorzecza. W dnie doliny dominują wilgotne, wielogatunkowe, ekstensywnie użytkowane łąki i zarośla. Lokalnie zachowały się płyty lasów łągowych. Zbocza doliny są strome, lessowe, miejscami porośnięte przez płyty muraw kserotermicznych. W dolinie rzeki Białki, obok ekstensywnie użytkowanych łąk, występują torfowiska niskie, częściowo zakrzaczone oraz zespoły torfianek.

Drugi obszar swoim zasięgiem obejmuje zespół płytkich eutroficznych jezior znajdujących się już poza obszarem gminy.

Kolejną formą ochrony przyrody znajdującą się na terenie gminy są lasy wodochronne, lasy glebochronne oraz lasy chronione ze względu na unikalne walory przyrodnicze. Objęcie tą formą ochrony leży w gestii ministra właściwego do spraw środowiska w przypadku lasów państwowych oraz do wojewody – dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Celem takiej ochrony jest zabezpieczenie zasobów występujących na obszarach lasów państwowych, istotnych dla celów gospodarki leśnej, takich jak: materiał

nasienny, zasoby wodne, gleby, ostoja zwierząt. W gminie Milejów taką ochroną objęte jest ok. 130 ha lasów.

Ponadto na terenie gminy planowane jest utworzenie kilku rezerwatów przyrody: „Uroczysko Sosnowiec”, „Bilsko” oraz rezerwatu leśnego „Klarów” - mającego na celu ochronę dębu bezszypułkowego (*Quercus petraea*). W runie lasu występują rzadkie i chronione gatunki roślin: turówka leśna (*Hierochloa australis*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), lilia złotogłów (*Lilium martagon*), podkolan biały (*Platanthera bifolia*), bodziszek czerwony (*Geranium sanguineum*), dzwonek brzoskwiniolistny (*Campanula persicifolia*), turzyca pagórkowa (*Carex montana*), turzyca cienista (*Carex umbrosa*) oraz strzęplica polska (*Kohleria grandis*). Powierzchnia planowanego rezerwatu, położonego w pobliżu miejscowości Klarów wynosi ok. 50 ha.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody to pojedyncze lub zgrupowane obiekty przyrodniczego szczególnej wartości naukowej, kulturowej lub historycznej odznaczające się szczególnymi cechami w porównaniu z innymi obiektami przyrodniczymi.

Gmina Milejów posiada na swoim terenie 9 pomników przyrody.

Tab.3 Pomniki przyrody w gminie Milejów

Nr w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody	Lokalizacja	Rok utworzenia wraz z podstawą prawną	Charakterystyka obiektu wg rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody(w nawiasie obwód drzewa na wys. 130 cm)	Obecny stan obiektu
208	Milejów; zespół dworsko-parkowy	1998, Zarządzenie Wojewody Lubelskiego nr 56 z dn. 21.10.1998 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 14 poz. 214)	Lipa drobnolistna (300)	Drzewo uszkodzone, pień u nasady wypalony

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów

209	Milejów; zespół dworsko- parkowy	1998, Zarządzenie Wojewody Lubelskiego nr 56 z dn. 21.10.1998 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 14, poz. 214)	Lipa drobnolistna (450)	Niewielkie ubytki w koronie, obiekt nieoznakowany
266	Łańcuchów; zespół dworsko- parkowy	1992, Rozporządzenie Wojewody lubelskiego nr 12 z dn. 11.06.1992 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 6, poz. 71	Buk pospolity, odmiana purpurowa (350)	Drzewo zdrowe, nieuszkodzone, obiekt nieoznakowany
267	Łańcuchów; zespół dworsko- parkowy	1992, Rozporządzenie Wojewody lubelskiego nr 12 z dn. 11.06.1992 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 6, poz. 71	Lipa drobnolistna (476)	Drzewo zdrowe, nieuszkodzone, obiekt nieoznakowany
293	Jaszców; pozostałość parku	1993, Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego nr 13 z dn. 02.08.1993 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 11, poz. 71)	Lipa drobnolistna (468)	Niewielkie ubytki i suche konary w koronie drzewa, obiekt nieoznakowany
294	Jaszców; pozostałość parku	1993, Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego nr 13 z dn. 02.08.1993 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 11, poz. 71)	Modrzew europejski (291)	Drzewo nieco uszkodzone w wyniku uderzenia pioruna, obiekt nieoznakowany
297	Jaszców; pozostałość parku	1993, Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego nr 13 z dn. 02.08.1993 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 11, poz. 71)	Dąb szypułkowy (300)	Drzewo zdrowe

295	Jaszców; przy drodze Łęczna- Biskupice	1993, Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego nr 13 z dn. 02.08.1993 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 11, poz. 71)	Lipa srebrzysta (440)	Drzewo zdrowe, nieuszkodzone, obiekt nieoznakowany
296	Łysołaje; zabytkowy zespół dworsko-parkowy	1993, Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego nr 13 z dn. 02.08.1993 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego nr 11, poz. 71)	Platan klonolistny (320)	Drzewo zdrowe, nieuszkodzone, obiekt nieoznakowany

Źródło: Plan Ochrony Środowiska powiatu Łęczna, 2004

Jakość i ocena środowiska naturalnego oraz jego zagrożenia i możliwości ich ograniczania

Poszczególne komponenty jakości środowiska określa Ustawa Prawo ochrony środowiska z 17 kwietnia 2001.

Ogólny stan środowiska gminy Milejów należy uznać jako zadawalający. Najmniej korzystnie przedstawia się czystość wód powierzchniowych.

Pod względem czystości powietrza gmina Milejów, podobnie jak cały powiat Łęczna, należy do jednego z 19 obszarów województwa lubelskiego, który zaliczono do strefy A, co oznacza, że na obszarze Gminy nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości stężeń dla siedmiu podstawowych rodzajów zanieczyszczeń (C_6H_6 , NO_2 , SO_2 , PB , CO , O_3 , pył zawieszony PM_{10}). W trzy stopniowej skali strefa a jest wynikiem najlepszym.

W ostatnich latach nie przeprowadzono badań wód podziemnych na obszarze gminy Milejów. Badaniami jednak objęto gminę sąsiednią – gminę Łęczna, która pod kątem walorów środowiska przyrodniczego posiada zbliżone wartości i charakter. Z analizy przeprowadzonej w punkcie pomiarowym w Łęcznej wynika, że wody podziemne czerpane z warstwy wodonośnej kredy należą do III klasy czystości, a normy dla wód

przeznaczonych do spożycia ludności zostały przekroczone jedynie w przypadku żelaza.

Istotnym czynnikiem określającym stan środowiska przyrodniczego jest stan czystości rzek. Przez gminę Milejów przepływa jedna z większych rzek Lubelszczyzny – Wieprz, która stanowi najważniejszy czynnik oceny jakości środowiska na obszarze objętym podmiotowym opracowaniem. Ostatnie badanie miało miejsce w 2004 r. Stan czystości Wieprza badany był w dwóch punktach pomiarowych na terenie gminy Milejów: w Jaszczowie i Łańcuchowie. Ogólna ocena z tych pomiarów zakwalifikowała rzekę do klasy IV.

Tab.4 Stan i klasa czystości rzeki Wieprz w gminie Milejów w 2004r.

Punkt pomiarowy	wskaźnik i fizyczne	wskaźnik i tlenowe	wskaźniki biogenne	wskaźnik i zasolenia	metale	wskaźniki biologiczne	wskaźniki mikrobiologiczne	ocena ogólna
Jaszczów	IV	III	III	III	I	IV	IV	IV
Łańcuchów	IV	III	III	III	I	IV	IV	IV

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie

Zmiany zachodzące w życiu człowieka prowadzą do przekształceń w środowisku przyrodniczym, które powodują zaburzenia naturalnych stosunków ekologicznych.

Z wielu zagrożeń dla środowiska na pierwszy plan wysuwają się zmiany zachodzące w hydrosferze. Coraz większe zapotrzebowanie na czystą wodę wymusza zahamowanie procesu zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych. Rzeka Wieprz, jako główny odbiorca ścieków w gminie Milejów znajduje się w IV klasie czystości. Główne źródła zanieczyszczeń rzeki znajdują się poza obszarem gminy, jednak działająca w Milejowie biologiczno-mechaniczna oczyszczalnia ścieków komunalnych, jak również oczyszczalnia ścieków zakładu Fructo-Maj Sp. z o.o. mogą powodować potencjalne zagrożenie zanieczyszczeniem wód Wieprza, ponieważ oczyszczone ścieki z tych zakładów są odprowadzane do rzeki.

Groźne źródło zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych stanowi rolnictwo, które coraz częściej wykorzystuje chemiczne środki ochrony roślin oraz nawozy mineralne. Zagrożenie wywołane tymi czynnikami jest tym większe, że większa część gminy, głównie na zachód od linii Antoniów – Jaszczów oraz na wschód od Wieprza należy do obszarów o dużym i średnim zagrożeniu dla głównego poziomu wodonośnego.

Brak kanalizacji na znacznych obszarach gminy również bardzo niekorzystnie wpływa na stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych.

Odmienną grupą zagrożeń w hydrosferze są te, które zostały wywołane przez melioracje. Budowa kanału Wieprz-Krzna doprowadziła do nadmiernego przesuszenia sporych obszarów gminy. Zbyt duże dostawy wody do Kanału mogą poza tym spowodować zmniejszenie normy przepływu dla Wieprza, co w konsekwencji doprowadzi do dalszej degradacji rzeki i zmniejszenia możliwości samooczyszczania się wód.

Silna ingerencja człowieka w środowisko naturalne może wywołać niekorzystne zmiany w świecie roślin i zwierząt. Utworzenie Parku Krajobrazowego na tym obszarze powinno tę tendencję zahamować, jednak dość silne procesy urbanizacyjne i związane z tym przekształcanie terenu może doprowadzić do nieodwracalnych zmian w środowisku naturalnym.

Innymi zagrożeniami, na które należy zwrócić uwagę są czynniki pochodzące z zewnątrz obszaru Gminy. Bliskość kopalni węgla kamiennego „Bogdanka”, oddalonej ok. 15 km na północny wschód od Milejowa może mieć w perspektywie czasu niekorzystny wpływ na stan środowiska, szczególnie w zakresie zanieczyszczeń powietrza oraz stosunków wodnych. Zagrożenie o podobnym charakterze może wywołać bliskość aglomeracji Lublina, liczącej ponad 400 tysięcy mieszkańców, położonej ok. 30 km na zachód od Milejowa. Zwiększona emisja pyłów i gazów wywołanych ruchem samochodów, systemami grzewczymi w budownictwie oraz działalnością produkcyjną nie stanowią obecnie bardzo poważnego zagrożenia, ale wzrost stężeń tych czynników może doprowadzić do stopniowej degradacji środowiska naturalnego.

Diagnoza stanu i funkcjonowania środowiska

Ocena odporności środowiska na degradację

Odporność środowiska na degradację jest średnia. Tworzenie różnych form ochrony przyrody, w postaci parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody ma na celu zmniejszenie tego zagrożenia i zachowanie w jak najmniej zmienionym stanie poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego. Gmina Milejów posiada niewielki udział lasów w ogólnej powierzchni, co może niekorzystnie wpływać na zapobieganie degradacji przede wszystkim gleb i wód powierzchniowych.

Budowa kanału Wieprz-Krzna również znacząco obniżyła odporność na degradację. Z powodu wysuszenia gleb i zachwiania gospodarki wodnej, obszary położone po obu jego stronach są narażone na zmniejszenie przydatności rolniczej, co może mieć znaczący wpływ na działalność rolniczą.

Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych

Ochronę i użytkowanie zasobów przyrodniczych w gminie Milejów można uznać za zadawalające. Zasoby środowiska naturalnego zostały zinwentaryzowane i opisane. Na

obszarze gminy występują różne formy ochrony przyrody, takie jak park krajobrazowy, pomniki przyrody, lasy ochronne. Planowane jest ponadto powołanie kilku rezerwatów przyrody:

- Rezerwat „Klarów”, ok. 2 km na wschód od Milejowa,
- Rezerwat „Uroczysko Sosnowiec”, w Łąncuchowie,
- Rezerwat „Bilsko” w okolicach Zgniłej Strugi.

W przyszłości niektóre obszary cenne pod względem przyrodniczym mają zostać przekwalifikowane w użytki ekologiczne. Obszary takie znajdują się w miejscowościach: Maryniów, Wólka Bielecka, Białka.

W ramach Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego planowane jest ponadto utworzenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Meandry Wieprza”

W celu poprawnej gospodarki i ochrony zasobów w Nadwieprzańskim Parku Krajobrazowym niezbędne jest stworzenie Planu Ochrony Parku.

Istniejące, krajowe i międzynarodowe, formy ochrony ekologicznej doliny Wieprza (sieć Natura 2000, ECONET-POLSKA) spełniają swoją rolę w sposób zapewniający zachowanie naturalnych, niezmiennych walorów środowiska przyrodniczego tej części Gminy.

Ocena stanu zachowania walorów krajobrazowych

Walory krajobrazowe gminy Milejów zostały zachowane w dużym stopniu w stanie niezmiennym. Utworzenie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego oraz objęcie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych wymusiło ograniczenia w sposobach kształtowania środowiska i krajobrazu.

Widoczną ingerencją człowieka w istniejące zagospodarowanie przestrzeni, przez co i zmianę walorów krajobrazowych są przebiegające przez Gminę linie kolejowe. Szczególnie tory biegnące z miejscowości Jaszczów do kopalni węgla kamiennego „Bogdanka” tworzą barierę i znacząco zmieniają rzeźbę terenu. Nasyp kolejowy ma na terenie gminy od 2 do 5 metrów wysokości.

Innym przykładem zmiany walorów krajobrazowych, poprzez ingerencję człowieka w rzeźbę terenu, jest kanał Wieprz-Krzna, którego bieg wyznaczono sztucznie zbudowanym korytem o wysokich brzegach pełniących rolę wałów ochronnych, przeciwpowodziowych. Skutkiem budowy tego kanału jest ponadto uregulowanie mniejszych rzek przepływających przez gminę Milejów, szczególnie Mogielnicy, oraz Białki na odcinku poza obszarem Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego.

Jedynie rzeka Wieprz charakteryzuje się dużą naturalnością i niewielkim wpływem czynnika ludzkiego w regulację jej koryta, jak i całej doliny środkowej części tej rzeki.

Istniejący stan zagospodarowania sieci osadniczej Gminy i postępujący, choć niewielki, rozwój urbanizacji na tym obszarze nie powoduje znaczących zmian w strukturze i waloryzacji krajobrazu.

Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi oraz wstępna prognoza dalszych zmian zachodzących w środowisku

Dotychczasowe zmiany, którym uległo środowisko naturalne w gminie Milejów, związane z prowadzeniem inwestycji komunikacyjnych, przemysłowych oraz zagospodarowaniem terenu, nie spowodowały znaczących zmian w strukturze przyrodniczej i krajobrazowej omawianego obszaru. Na terenie gminy nie zlokalizowano dotąd obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska. Również strategia rozwoju gminy i plany inwestycyjne oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie przewidują lokalizacji inwestycji, które mogłyby zmniejszyć wartość przyrodniczą i ekologiczną tego obszaru. Polityka ekologiczna gminy Milejów, jak i całego powiatu Łęczna jest skierowana na poprawę stanu środowiska naturalnego, co potwierdzają projekty utworzenia nowych obszarów krajobrazu chronionego, rezerwatów przyrody. W związku z tym poszukiwanie rozwiązań mających na celu zmianę dotychczasowego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu wydaje się nieuzasadnione. Kształtowanie środowiska i krajobrazu na terenie Gminy, w związku z lokalizacją na jej terenie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego oraz fragmentu większych systemów ekologicznych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym wiąże się z wprowadzeniem ograniczeń dotyczących zagospodarowania przestrzeni, lokalizacji uciążliwych inwestycji.

Zgodnie z tymi zaleceniami dalsze zmiany zachodzące w środowisku będą polegały przede wszystkim na rekultywacji obszarów zdegradowanych oraz na prowadzeniu takiej gospodarki leśnej i rolnej, która doprowadzi do ograniczenia dalszych niekorzystnych zmian w środowisku naturalnym.

Jedynymi potencjalnymi źródłami możliwych zmian zmniejszających wartość przyrodniczą obszarów Gminy mogą być czynniki pochodzące z zewnątrz. Wśród nich wymienić należy już wcześniej wspomniane: kopalnię węgla kamiennego „Bogdanka”, oraz aglomerację miasta Lublina. Oba te źródła zagrożeń dla środowiska mogą wpłynąć jednak w niewielkim stopniu na obecną wartość przyrodniczą omawianego terenu.

Określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej

Obszar gminy Milejów charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem warunków fizjograficznych, które w dość prosty sposób pozwalają wyróżnić kilka struktur funkcjonalno-przestrzennych. Warunki fizjograficzne, które składają się na określenie tych struktur to przede wszystkim rzeźba terenu, warunki geologiczne i geomorfologiczne, typy gleb wraz z kompleksami przydatności rolniczej, wykorzystanie i zagospodarowanie przestrzeni, wody powierzchniowe i podziemne.

Uwzględniając te elementy na terenie gminy Milejów można wydzielić trzy podstawowe struktury funkcjonalno – przestrzenne. Ich układ i granice biegną w układzie południkowym. Podział taki wynika ponadto z faktu występowania naturalnej granicy, rzeki Wieprz, rozdzielającej Gminę na dwie części.

Pierwsza struktura, położona w centralnej części Gminy to „**Dolina Wieprza**”. Jest to obszar najatrakcyjniejszy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. W tej jednostce znajduje się zarówno Nadwieprzański Park Krajobrazowy, systemy ekologiczne Natura 2000 i ECONET-POLSKA, jak i większość kompleksów leśnych Gminy. Powyższe czynniki, jak również ogromne znaczenie przyrodnicze rzeki Wieprz, charakteryzującej się w tym rejonie wysokim stopniem naturalności, przybierającym silnie meandrujący bieg z wieloma starorzeczami. Obszar ten wyróżnia się dużym bogactwem gatunkowym świata roślinnego i zwierzęcego.

Sieć osadnicza, jak i komunikacyjna w jednostce „Dolina Wieprza” jest słabo rozwinięta. Znajdują się tu jedynie niewielkie osiedla oraz pojedyncze zabudowania gospodarcze, usytuowane wśród kompleksów leśnych.

Również działalność rolnicza na tym obszarze nie odgrywa znaczącej roli, a podstawę gospodarki stanowi gospodarka leśna. Przyrodnicze predyspozycje kształtowania tej struktury funkcjonalno-przestrzennej, ze względu na jej charakter powinny pozostać spójne i zgodne z istniejącym zainwestowaniem tego obszaru. Czynniki, determinującymi dalszy rozwój oraz kierunki zagospodarowania tej jednostki, powinny być przede wszystkim czynniki przyrodnicze oraz takie, których zadaniem będzie zachowanie stanu środowiska naturalnego.

Drugą strukturą jest „**Płaskowyż Świdnicki**” zlokalizowany w zachodniej części gminy. Jest to największa z trzech wyróżnionych struktur. Charakteryzuje się ona największym zróżnicowaniem funkcjonalnym w swoim obrębie. Zlokalizowana jest tu większość zabudowań terenu gminy. Wzdłuż granicy z „Doliną Wieprza” obszar ten charakteryzuje się dużym współczynnikiem urbanizacji. Jest to główne miejsce, w którym koncentruje się osadnictwo w gminie. W tej części struktury przebiega również droga wojewódzka nr 829. W południowo-zachodniej części jednostki „Płaskowyż Świdnicki” występuje zwarty kompleks leśny – Las Dębowy. Występują tu również nieliczne, małych rozmiarów zbiorniki wodne pochodzenia krasowego. Obszar ten ponadto, ze względu na występujące tu gleby o bardzo dobrej przydatności rolniczej wykorzystywany jest rolniczo. Przeważają grunty orne kompleksu pszennego dobrego.

Na wschód od doliny Wieprza znajduje się trzecia z wyróżnionych struktur. Jest to jednostka „**Obniżenie Dorohuckie**”. Granica tej jednostki przebiega granicami gminy od strony północnej, wschodniej i południowej. Od zachodu natomiast graniczy z jednostką „Dolina Wieprza”. Obszar ten jest dość urozmaicony pod względem fizjograficznym. Na południu znajdują się zbiorowiska leśne, zaś przez centralną część płynie kanał Wieprz-Krzna. Tereny tej jednostki są wykorzystywane rolniczo. Dominującym kompleksem

przydatności rolniczej jest kompleks żytni dobry. Południowo-wschodni fragment stanowią użytki zielone. Jest to obszar o wyższej koncentracji ludności niż „Dolina Wieprza”. Głównymi miejscowościami tej struktury są Białka i Maryniów. Jednostka ta charakteryzuje się znacznymi przekształceniami i zmianami w środowisku naturalnym, ze względu na budowę kanału Wieprz-Krzna, regulację niewielkich rzek i dopływów Kanału, a także przeprowadzenie przez ten obszar linii kolejowej do kopalni węgla kamiennego „Bogdanka”. Przyrodnicze predyspozycje kształtowania środowiska na tym terenie zostały zachwiane, dlatego też należy podjąć działania nie dopuszczające do dalszej, tak znacznej ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze tej jednostki.

Ocena przydatności środowiska określająca możliwości rozwoju.

Centralna część gminy - jednostka „**Dolina Wieprza**”, jako obszar o silnie rozwiniętych walorach przyrodniczych, najmniej przekształcony i zainwestowany będzie posiadał największe ograniczenia związane z użytkowaniem i zagospodarowaniem tych terenów. Możliwości rozwoju tej jednostki powinny skupiać się głównie na racjonalnym wykorzystaniu istniejących już walorów przyrodniczych. Oznacza to kreowanie ekologicznego sposobu użytkowania i zagospodarowania z wiodącą funkcją turystyczno-rekreacyjną, uwzględniającą przy tym ograniczenia wynikające z norm prawnych określających zakres gospodarowania i kształtowania przestrzeni w Nadwieprzańskim Parku Krajobrazowym, należącym ponadto do większych struktur i sieci ekologicznej ochrony przyrody. Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880) w parku krajobrazowym dopuszcza się ingerowanie człowieka, jednak zakres przedsięwzięć możliwych do podjęcia ogranicza się do grupy działań w najmniejszym stopniu oddziałujących na otaczające środowisko czyli o „znikomej” szkodliwości.

Walory przyrodnicze „Doliny Wieprza” determinują rozwój ściśle związany z działalnością turystyczną, rekreacyjno-edukacyjną oraz z prowadzeniem gospodarki leśnej. Niekorzystnie natomiast środowisko przyrodnicze będzie reagowało na wzmożone użytkowanie tego terenu pod kątem inwestycji gospodarczych i przemysłowych, w mniejszym zaś stopniu pod kątem funkcji mieszkaniowej.

Zachodnia część gminy – jednostka „**Płaskowyż Świdnicki**” w dużym stopniu przekształcona przez człowieka oraz silnie, w porównaniu do pozostałych dwóch jednostek funkcjonalno-przestrzennych zaludniona, odznaczająca się występowaniem dobrych gleb głównie kompleksu pszennego dobrego, powinna stanowić obszar o największych możliwościach rozwoju. Dobrej jakości gleby przy odpowiednim wykorzystaniu stanowią podstawę do rozwoju rolnictwa. Biegnąca przez ten teren droga wojewódzka wzdłuż której prawie na całej długości znajdują się miejscowości, wraz z głównym ośrodkiem administracyjnym i gospodarczym Gminy – Milejowem warunkuje dalszy rozwój osadnictwa i działalności produkcyjno-usługowej. Jednak rodzaj i formy użytkowania terenu powinny być kształtowane w taki sposób, by nie wpływały na zmniejszenie walorów przyrodniczych środowiska, tym bardziej, że obszary o najkorzystniejszych warunkach pod zainwestowanie gospodarcze i osadnictwo zlokalizowane są w bezpośredniej bliskości Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego i jednostki „Dolina Wieprza”, której strukturę przyrodniczą należy pozostawić w jak najmniej zmienionym stanie.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna „**Obniżenie Dorohuckie**”, jako jednostka w największym stopniu przekształcona, o zachwianej równowadze przyrodniczej powinna być poddana działaniom zmierzającym do poprawy warunków i walorów środowiska naturalnego. Jest to najmniejsza struktura spośród wyróżnionych, jak również jest ona najbardziej zróżnicowana pod względem fizjograficznym. Uwzględniając wszystkie uwarunkowania przyrodnicze pojawia się kilka kierunków możliwego rozwoju dla występujących na obszarze tej jednostki rodzajów użytkowania.

Przydatność obszarów leśnych, położonych na południu omawianej struktury, powinny pełnić funkcję ochronną oraz rekreacyjną. Są one również istotnym obszarem prowadzenia gospodarki leśnej. Centralna część jednostki „Obniżenie Dorohuckie” wykorzystywana jest rolniczo. Znajdują się tu głównie użytki zielone, na kompleksach średniej jakości oraz grunty orne na kompleksach żytnich dobrych. Predyspozycje środowiska do takiego wykorzystania tego obszaru uznać należy jako optymalne, biorąc pod uwagę skutki budowy kanału Wieprz-Krzna, która doprowadziła do zaburzenia cech środowiska przyrodniczego i zmniejszenia przydatności rolniczego wykorzystania tych obszarów. W zachodniej części struktury, w której koncentruje się osadnictwo powinno się dopuścić dalsze procesy urbanizacyjne. Nie powinno się wprowadzać zasadniczych ograniczeń związanych z dalszym zagospodarowaniem terenu w kierunku budownictwa mieszkaniowego.

W ocenie możliwości rozwoju dla całej jednostki „Obniżenia Dorohuckiego” należy zdecydowanie przestrzegać zasad rozwoju zrównoważonego i uwzględnić wrażliwość i malejącą odporność tego obszaru na intensywność wprowadzania nowych form zagospodarowania terenu.

Tab. 5 Waloryzacja środowiska przyrodniczego gminy Milejów

Jednostka funkcjonalno-przestrzenna	Ocena przydatności środowiska określająca możliwości rozwoju	Ograniczenia możliwości rozwoju
Struktura 1 „Płaskowyż Świdnicki”	Obszar intensywnego zagospodarowania i użytkowania terenu, częściowo silnie zurbanizowany; - predestynowany do rozwoju funkcji rekreacyjnej; - rekomendowana działalność rolnicza o umiarkowanej intensywności; - wskazany rozwój funkcji osadniczej, w tym: mieszkaniowej, usługowo-produkcyjnej oraz kulturalno-oświatowej; - rozwój umiarkowanej pozarolniczej działalności gospodarczej dopuszczalny;	Obszar o średnich walorach krajobrazowych i przyrodniczych; - ograniczenia wynikające z bezpośredniej bliskości Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego (NPK); - obszar otuliny NPK - teren o wysokim zagrożeniu zanieczyszczeniem wód podziemnych; - uciążliwa działalność pozarolnicza nie wskazana

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów

	- predestynowany do zmian przeznaczenia i użytkowania terenu;	
Struktura 2 „Dolina Wieprza”	<p>Obszar Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego i otuliny NPK, teren objęty sieciami ekologicznymi o znaczeniu krajowym i międzynarodowym Natura 2000 i Econet</p> <ul style="list-style-type: none"> - predestynowany do działań zachowawczych i ochronnych; - funkcja rekreacyjna i turystyczna wskazana - rekomendowany rozwój rolnictwa ekstensywnego, ekologicznego; - postulowana funkcja naukowo-poznawcza; - możliwy rozwój agroturystyki jako uzupełnienie działalności rolniczej; - gospodarka leśna wskazana; 	<p>Obszar o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych o dużej randze w hierarchii sieci ekologicznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ograniczenia zagospodarowania terenu wynikające z przepisów zawartych w Rozporządzeniu nr 2 Wojewody Lubelskiego z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Lub. nr 73, poz. 1523), w tym między innymi: - likwidowania i niszczenia zadrzewień jeśli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej, zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania urządzeń wodnych; - pozyskiwania do celów gospodarczych surowców naturalnych; - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu; - dokonywania zmian w stosunkach wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej; - budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 metrów od linii brzegowej, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej i rybackiej; - predestynowany do gospodarki leśnej oraz ograniczonej działalności rolniczej; - rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej (z wyjątkiem turystyki) wykluczony; - rozwój osadnictwa na dużą skalę nie wskazany; - unikać barier ekologicznych i innych form antropopresji.
Struktura 3 „Obniżenie Dorohuckie”	<p>Obszar w znacznym stopniu przekształcony pod względem cech krajobrazu i rzeźby terenu, o silnie zniekształconej strukturze walorów przyrodniczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazana działalność rolnicza o kierunku zwierzęcym; - rekomendowane działania zachowawcze i ochronne; - gospodarka leśna wskazana; - umiarkowany rozwój osadnictwa; 	<p>Obszar o średnich walorach przyrodniczych i krajobrazowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój przemysłu uciążliwego wykluczony; - funkcja rolnicza intensywna nie wskazana; - ograniczony rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej; - uciążliwe formy gospodarowania wykluczone

Zródło: Opracowanie własne

Spis tabel:

Tab.1 Użytkowanie terenu w gminie Milejów (w ha), str. 8

Tab.2 Bilans zasobów kopalin w gminie Milejów /w tys. ton/, str. 15

Tab.3 Pomniki przyrody w gminie Milejów, str. 21

Tab.4 Stan i klasa czystości rzeki Wieprz w gminie Milejów w 2004r., str. 24

Tab.5 Waloryzacja środowiska przyrodniczego gminy Milejów, str. 33

Literatura:

1. Strategia rozwoju gospodarczego gminy Milejów, Milejów 2002;
2. Plan Rozwoju Lokalnego, Milejów 2004;
3. Zagadnienia ochrony środowiska w gminie Milejów, Lublin 1991;
4. Wykaz obiektów chronionych i przewidzianych do ochrony w gminie Milejów, Lublin 1992;
5. Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Łęczyńskiego, Łęczna 2004
6. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Milejów, Milejów 1999;
7. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003.80.717);
8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U.2001.62.627);
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U.2002.155.1298);
10. Rozporządzenie nr 2 Wojewody Lubelskiego z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego (Dz.U. Woj. Lub. 2005.73.1523).

Załączniki:

1. Rysunek ekofizjografii do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów (zał. nr 1);
2. Rysunek ekofizjografii do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejów (zał. nr 2);